

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av långhuset i Ljungsarps kyrka, Tranemo kommun

Hansson, Anton; Linderson, Hans

2018

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Hansson, A., & Linderson, H. (2018). *Dendrokronologisk analys av långhuset i Ljungsarps kyrka, Tranemo kommun*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2018:92). Lund University.

Total number of authors:
2

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

LUND UNIVERSITY

DEPARTMENT OF QUATERNARY GEOLOGY
KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
HANS LINDERSON

04 december 2018

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2018:92
Anton Hansson & Hans Linderson
DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV LÅNGHUSET I LJUNGSARPS
KYRKA, TRANEMO KOMMUN

Uppdragsgivare: Västergötlands museum, Stadsträdgården Box 253, 532 23 Skara, 0511-260 00, info@vgmuseum.se (ref. Robin Gullbrandsson)

Område: Tranemo **Prov nr:** 16837-16852 **Antal Prov:** 11

Dendrokronologiskt objekt: Takstolar långhus (16837-16847) Remstycken långhus (16848-16852)

Resultat:

Dendro nr:	Provnr; Objekt (bb=bindbjälke) (us=undersparre) Takstolsnr S= söder N= norr	Trädslag	Antal år (2 radier om ej annat anges)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalvåret)	Kommentarer (mer vågad datering inom parentes)
16837	1A; bb 5 S	Tall	171; 1	Sp 80, ej W	1204	1205-1208	Samma som 16838
16838	1B; bb 5 S	Tall	176; 1	Sp 96, ej W	1203	1205-1208	Samma som 16837
16839	2A; bb 6 S	Tall	177; 1	Sp 61, ej W	1203	1204-1206	W löst i prov, 1-2 ringar
16840	3A; bb 14 S	Tall	93+ >35	Sp 5, ej W; Sp 30, W	1138; (1205)	E 1173	(V1205/06)
16841	4A; bb 17 S	Tall	97; 1	Ej Sp, ej W	1147	E 1192	
16842	5A; bb 18 S	Tall	156; 1	Sp 82, ej W	1201	1201-1221	(1201-1210)
16843	6A; bb 19 S	Tall	161; 1	Sp 62, W	1205	V1205/06	
16844	7A; us 6 S	Tall	98; 1	Sp 48, ej W	1205	1206-1207	W löst i prov, 1-2 ringar
16845	8A; us 5 N	Tall	114	Sp 56, Nära W/W	1206	1206-1207	
16846	9A; us 10 S	Tall	115	Sp 54, W	1206	V1206/07	Samma som 16847
16847	9B; us 10 S	Tall	113	Sp 54, W	1206	V1206/07	Samma som 16846
16848	10A; rem S	Ek	163	Ej Sp, ej W	1170	1201-1214	Samma träd 16849
16849	10B; rem S	Ek	101	Sp 11, ej W	1201	1201-1214	Samma träd 16848 1203-1210
16850	11A; rem N	Ek	224	Ej Sp, ej W	1117	E 1171	(1175-1220)
16851	11B; rem N	Ek	91	Ej Sp, ej W	1161	E 1171	(1175-1220)
16852	11C; rem N	Ek	128	Ej Sp, ej W	1101	E 1171	(1175-1220)

Resultatuppgifter inom parentes är inte helt säkra uppgifter.

Prov 16840 har ett provbrott med osäker passning. Den yttre lilla biten på 35 ÅR dateras bedömningsvis så att virket är avverkat vinterhalvåret 1205/06.

Kommentarer till ovanstående resultattabell

Takstolarna i långhuset (16837-16847) dateras till **1205-1207** med vankant i flera prover, vilka är avverkade under minst två vinterhalvår. Tallvirkets proveniens är Västergötland eller nordvästra Småland. Enskilda byggnader som datera tallvirket i Ljungsarps kyrka är Gökhem och Marka kyrkor. Trädet till södra remstyckena är avverkat 1201-1214, mest sannolikt 1203-1210. Det norra remstycket saknar van men det förefaller vara samtida med det södra. Ekvirkets proveniens är västra Götaland*. Tillsammans visar proverna av takstolvirket och remstyckena att kyrkan är uppförd **1206-1207** eller möjligen något år senare.

*Avser ej länet, utan området söder om Svealand.

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarmed) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges $sp=0$ menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet

Sölvegatan 12, S-223 62 Lund Tel. +46-46-2227891, Fax +46-46-2224830 e-mail: Hans.Linderson@geol.lu.se

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.
Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.
Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet
Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare
Lunds Universitet
Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund
E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se
Tel: 046-2227891